

Hat évtizede velünk

HATVANÉVES A FORINT

Forrás: MNB

A forint születését a kor talán legnagyobb mértékű inflációja előzte meg. A gazdasági életből gyakorlatilag eltűnt a pénz, lényegében cserekereskedelem működött. A legfőbb fizetőszervek az arany és az élelmiszer számított.

A társadalmi struktúrák foszladoztak, a gazdasági teljesítmény és a nominális jövedelmek elszakadtak egymástól, a háború következtében alig maradt az országban termelőeszköz, vetőmag, az infrastruktúra pedig romokban hevert. Az állam bevételei alig érték el a kiadások egy százalékát. Az óriási infláció rengeteg készpénzforgalommal járt, de az árak növekedésével már nem tudott lépést tartani a pénzállomány növekedése: a gyorsuló infláció öngerjesztő folyamattá vált. A társadalom szinte valamennyi tagja érezte, ez így nem mehet tovább, valamit tenni kell. Radikális lépésekre volt szükség, olyanokra, amelyek hosszabb távon is visszaszerzik a pénz iránti bizalmat, nem engedik továbbélni az inflációt, és helyreállítják a tényleges gazdasági teljesítmény és a nominális jövedelmek közötti megbomlott arányt.

Ebben a helyzetben mindenki várta a megoldást, és az emberek többsége elfogadta, hogy akár áldozatokat is kell hoznia az eredmény érdekében. Ez nem csupán elvi szólam, hanem nagyon is valóság volt akkoriban: az új pénzben meghatározott bérek a háború előtti reálkeresetek 45-55 százalékát tették ki. Cserébe megszűnt az áruhiány, újra lehetett élelmiszert, iparcikket vásárolni a boltokban, az árak vágató emelkedése megszűnt. A gazdasági vezetés viszonylagos pénzsűkével támogatta a folyamatot, nagyon vigyáztak arra, hogy ne kerüljön a kelletnél több pénz a forgalomba, s emellett igyekezett hatósági lépésekkel is kordában tartani az árakat. Szigorú büntőbüntetéssel, sőt olykor még kivégzéssel is fenyegette a spekulánsokat, valutázókat. Nyilván az szintén hatott a közvéleményre, hogy a kormány washingtoni tárgyalásainak és az Egyesült Államok vezetése megértésének köszönhetően visszakerült az országba a Magyar

Nemzeti Bank monetáris aranya. A forint aranytartalmát ugyan megállapították – 1 kilogramm színarany 13 200 forintot ért –, de a lakosság számára már nem adták meg a lehetőséget az esetleges beváltásra, az aranytartalom elsősorban a külföldi fizetőszervekhez mért árfolyam kialakításában számított mérvadónak. Az új pénz bevezetése sikeresnek bizonyult, ami elsősorban az általános közfelfogásnak, a fizetőszervekbe vetett bizalomnak volt köszönhető, s ennek fenntartását támogatták az olyan lépések, mint az aranykészlet visszatérése vagy éppenséggel az új pénz neve, a forint, amelyet Károly Róbert királyunk erős és stabil pénzétől, az aranyforinttól örökölt.

1946. évi 100 forintos bankjegy előoldalképe

Az 1948-at követő idők kommunista rendszere a tervgazdasággal nem sok teret hagyott a forintnak az érvényesülésre, az akkori ideológia célkitűzése szerint az emberek amúgy is rövid időn belül búcsút mondhattak volna a pénznek, és az ígéretek arról szóltak, hogy mindenki szükséglete szerint részesülhet majd az állam biztosította szolgáltatásokból, javakból. Az ígéretek ígéretek maradtak, az élet pedig ment tovább, ami egyben azt is jelentette, hogy a közgazdasági törvényszerűségek minden tiltás és ideológiai dörgegdedelem, magabiztos ígélet – határon megálló olajárak, stabil belföldi árak stb. – ellenére lassan, de biztosan érvényesültek. Az olajárak bizony begyűrűztek, a felvett devizahitelek terhei emelkedni kezdtek, és a belföldi árak is elindultak

Bankjegytanulmány, teszt bankjegy

fel felé. Mindez növelte a készpénzforgalmat, így aztán megindult az 1946-ban kibocsátott és évtizedekig változatlan forintbankjegy-sor bővülése. 1970-ben megjelent az ötszáz forintos, amelyet Nagy Zoltán tervezett. Ezt követte 1983-ban az ezerforintos, majd 1991-ben az ötezer forintos, alkotójuk a Pénzjegynyomda – Nagy Zoltán örökébe lépő – grafikusművész, Vagyóczky Károly volt.

A rendszerváltozás természetesen más időket hozott a forint számára is, végre elindulhatott a piacgazdasági pénzzé válás útján. Ez nem bizonyult könnyűnek. Az első időkben az infláció jellemezte pályafutását. Ezen a szakemberek sem csodálkoztak, hiszen a „létező szocializmus” viszonyai közötti mesterségesen alacsonyan tartott árak korántsem tükrözték a valóságot, és eljött a korrekció ideje, ami legtöbbször áremelkedést jelentett. A piacgazdasági mechanizmusok kialakulása közben egy kis időre megingott a bizalom a forintban, a kilencvenes évek elején az emberek szívesebben tartották megtakarításaikat külföldi pénzben, elsősorban dollárban, német márkában. Az évtized második felétől azonban ez fokozatosan megszűnt, a forintba vetett bizalom egyre erősödött, míg végül az új évezred első esztendejében, 2001-ben elérkezett az ideje a teljes konvertibilitás deklarálásának. A devizakorlátozások nemcsak a forintot, hanem már a pengőt is érintették, bevezetésükről még a nagy világgazdasági válság hatására, 1931-ben döntött a kormány és a jegybank, időszakos intézkedésnek szánva a rendelkezéseket. Ez az időszak éppen hetven évig tartott. A konvertibilis forint

mára elérte az árstabilitást, ezzel jelezvén teljes „nagykorúságát”. Utódját is ismerjük, az eurót, csak éppen azt nem tudjuk, pontosan mikor váltja fel megszokott pénzünket az európai közös valuta.

A forint a középkor leghíresebb aranyérméi közé tartozott. Az aranyforint nevét Firenze városról nyerte, ahol 1252 óta vertek aranypénzt. A firenzei aranyforintokat Európa majdnem összes pénzkibocsátója bevezette, Magyarország is az elsők között volt. Károly Róbert az 1320-as évek elején honosította meg Magyarországon az aranypénzeket, melyek értékükben, súlyukban, finomságukban, sőt éremképükben is hűen követték a mintául szolgáló firenzei aranyat, a fiorino d'oro-t. Elsőként Nagy Lajos „magyarította” az éremképet, Szent László képét verette az aranyforintra. A forint nevet 1892-ig rendszeresen használták. A második világháború után, 1946. augusztus 1-jén ismét bevezették – az 1945–1946. évi hiperinflációt követően – a pengő helyett a forintot.

HATVAN ESZTENDŐ SZÁMOKBAN

A hatvan év alatt legyártott bankjegyek száma 4,1 milliárd db. Ha ezt a bankjegymennyiséget egymás tetejére tennénk, 210 Eiffel-torony magasságú oszlopot kapnánk. A bankjegyeket egymás után téve, Nyíregyházától Szombathelyig érne a „bankjegysor”.

A forgalmi érmék száma 6,7 milliárd db. A forgalmi érmék súlya 20 750 tonna. Ennyi érme elszállításához több mint 2000 kamionra lenne szükség.